

міжнародного права. На нашу думку, оптимальним є використання еkleктичного підходу КМП ООН до проблеми вини держави (питання міжнародної відповідальності держави залежить від тлумачення первинних, а не вторинних норм), який становить основу для майбутнього розвитку інституту міжнародної відповідальності.

Список використаних джерел

1. Анцилотти Д. Курс международного права : введение – общая часть; пер. з итал. А. Л. Сакетти, Э. М. Фабриков. Москва : Иностран. лит., 1961. Т. 1. 447 с.
2. Андрейченко С. С. Міжнародно-правова концепція атрибуції поведінки держави : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.11. Одеса, 2016. 40 с.
3. Важна К. А. Концепція суб'єктивної та концепція об'єктивної міжнародно-правової відповідальності держави. *Міжнародні відносини: теоретико-практичні аспекти*. 2018. № 1. С. 150-163.
4. Василенко В. А. Ответственность государства за международные правонарушения. Київ : Вища шк., 1976. 267 с.
5. Важна К. А. Концепція кримінальної відповідальності держави: можливість реалізації в сучасному міжнародному праві: монографія. Київ: Вид-во Ліра-К, 2017. 292 с.
6. Андрейченко С. С. Класичні теорії вини держави у міжнародному праві. *Правова держава*. 2017. № 26. С. 168 – 174.
7. Андрейченко С. С. Концепція атрибуції поведінки держави в міжнародному праві: монографія. Одеса: Фенікс, 2015. 587 с.
8. Сучасні проблеми міжнародного права. Liber Amicorum до 60-річчя проф. М.В. Буроменського : монографія. авт. кол.; за ред. В. М. Репецького та В. В. Гутника. Львів; Одеса : Фенікс, 2017. 564 с.
9. Андрейченко С. С. Категория «вина» в международном праве. *Актуальні проблеми держави і права*. 2014. № 71. С. 149 – 154.

Присяжний В. В., здобувач вищої освіти гр. ЦГЮ-201

Науковий керівник: **Коломієць Н. В.**, д. ю. н., професор

Національний університет «Чернігівська політехніка» (м. Чернігів, Україна)

КРИМІНАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА КОЛАБОРАЦІЙНУ ДІЯЛЬНІСТЬ

Майже три місяці тому до Кримінального кодексу України (далі – КК) були внесені зміни, де встановили кримінальну відповідальність за колабораційну діяльність. В умовах війни України проти росії це правильний крок з боку нашої держави. Як стверджує заступниця Міністра юстиції України В. Коломієць щодо внесення цих змін: «Цілковито відповідають воєнним реаліям, оскільки на територіях, які на сьогоднішній момент вже звільнені, зафіксований не один випадок, коли люди починають очолювати якісь квазіоргани міської окупаційної влади або співпрацюють з ними. Відомо, що дехто «здавав» окупантам чинних, легітимних, законних представників органів державної влади та місцевого самоврядування» [1].

Однак, деякі юристи та навіть політологи зазначають про недоліки внесених змін до КК. Метою даної роботи є визначення основних проблем кримінальної відповідальності за колабораційну діяльність.

На початку даного дослідження необхідно визначити зміст поняття «колабораціонізм». Його можна трактувати у широкому сенсі як співпраця населення або громадян держави з ворогом в інтересах ворога-загарбника на шкоду самій державі чи її союзників і участь у переслідуванні патріотів країни, громадянином якої є колаборант (особа що здійснює таку діяльність). У вузькому сенсі - це співпраця з окупантом на окупованій території [2].

Які ж діяння згідно зі ст. 111-1 КК вважаються колабораційною діяльністю? Ними є: публічне заперечення здійснення збройної агресії, установлення та утвердження тимчасової окупації; 1) публічні заклики до підтримання рішення, дії держави-агресора, збройних формувань, окупаційної адміністрації, до співпраці з ними, до невизнання поширення державного суверенітету України над тимчасово окупованими територіями України, до проведення незаконних виборів, референдумів на тимчасово окупованій території; 2)

добровільне зайняття посади в незаконних органах влади (або обрання до них), судових, правоохоронних органах, створених на тимчасово окупованій території; 3) участь в організації та проведенні незаконних виборів, референдумів на тимчасово окупованій території; 4) добровільна участь у незаконних збройних чи воєнізованих формуваннях; передання матеріальних ресурсів незаконним збройним чи воєнізованим формуванням; 5) здійснення пропаганди в навчальних закладах; 6) провадження господарської діяльності у взаємодії з державою-агресором, незаконними органами влади; 8) організація, проведення заходів політичного характеру, зокрема, з'їздів, зборів, мітингів, походів, демонстрацій, конференцій, круглих столів тощо, а також активна участь у них; 9) створення, збирання, одержання, зберігання, використання та поширення певної інформації в співпраці з державою-агресором, його окупаційною адміністрацією [3].

Наразі думки науковців та державних службовців щодо положень ст. 111-1 КК різняться. Наприклад, О. Бабіков коментує ч. 2 цієї статі, що «пропонує притягувати до кримінальної відповідальності за добровільне зайняття громадянином України посад, не пов'язаних з виконанням організаційно-розпорядчих або адміністративно-господарських функцій. Тобто, звичайною мовою, за роботу у державних органах на рядових посадах, від прибиральниці до водія та охоронця, секретаря чи інспектора. У цьому випадку виникає лише одне питання: якщо прибиральниця чи охоронець становлять таку загрозу для нашої держави, що їх необхідно переслідувати у кримінальному порядку за те, що прибиральниця мила не там підлогу чи не того посадовця возив водій на авто, стає лячно за систему безпеки в нашій країні» [4].

Політолог М. Мельник стверджує, що існує проста формула: або співпраця з ворогом у будь-якій формі прирівнюється до держзради, або «колабораціонізм» трактується у вузькому змісті. Інакше виникає колізія. При цьому в судах будуть намагатися перекваліфікувати державну зраду (за яку передбачено від 10 років позбавлення волі) на колабораційну діяльність (за яку загалом дають від 3 років) [5]. Громадська організація «Юридична сотня» стверджує, що заклики, заперечення вважаються публічними, навіть якщо вони розміщені в мережі Інтернет або за допомогою засобів масової інформації, що може слугувати додатковим ризиком порушення прав людини, оскільки особу можуть притягнути до кримінальної відповідальності за розміщення певного критичного допису в соціальних мережах. Як наслідок, це може бути порушенням положень Конституції України та міжнародних договорів [6].

При цьому В. Коломієць стверджує, що питань до положень закону немає, оскільки, притягати до відповідальності будуть лише тих, хто підриває цілісність та незалежність України [1]. Юрист міжнародник Б. Бабін стверджує, що міжнародних зобов'язань України дані зміни не порушують. Однак, він зазначив, що бачить за доцільне не кримінальне, а адміністративне покарання за заперечення щодо окупації та російської агресії, із можливістю наступного обмеження покараної особи у певних правах [5].

Отже, з прийняттям нових змін до КК щодо встановлення кримінальної відповідальності за колабораційну діяльність в нашому інформаційному просторі почалася дискусія про їх необхідність. Виникає необхідність доопрацювання положень ст. 111-1 КК, оскільки, його формулювання не конкретизовані. Подальші дослідження цього питання будуть обумовлюватися розвитком судової практики.

Список використаних джерел

1. Коломієць В. Треба розрізняти свідомих колаборантів і службовців, які в окупації допомагали людям вижити. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/3464564-valeria-kolomiec-zastupnica-ministrusticii-ukraini.html?fbclid=IwAR29Odt3i0tXZDUeSiKBnys0GWtY7tS4OTAJ0GZxi7BEh5HxrGChCBcroMA> (дата звернення: 14.06.2022).

2. Колабораціонізм. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9A%D0%BE%D0%BB%D0%B0%D0%B1%D0%BE%D1%80%D0%B0%D1%86%D1%96%D0%BE%D0%BD%D1%96%D0%B7%D0%BC> (дата звернення: 14.06.2022).

3. Кримінальний кодекс України: Закон України від 05.04.2001 № 2341-III. Дата оновлення: 23.04.2022. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14/conv#Text> (дата звернення: 14.06.2022).

4. Бабіков О. Декілька слів про законопроект №5144, що пропонує встановити кримінальну відповідальність за колабораціонізм. URL: <https://sud.ua/ru/news/blog/194803-dekilka-sliv-pro-zakonoproekt-no5144-scho-proponuye-vstanoviti-kriminalnu-vidpovidalnist-za-kolaboratsionizm> (дата звернення: 14.06.2022).

5. Законопроекти про колабораціонізм є. Залишилось визначити, що є колабораціонізм. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-politics/3200261-zakonoproekti-pro-kolaboracionizm-e-zalisilos-viznaciti-so-e-kolaboracionizm.html> (дата звернення: 14.06.2022).

6. Кримінальна відповідальність за колабораціонізм (5143, 5144 від 24.02.2021) URL: <https://legal100.org.ua/kriminalna-vidpovidalnist-za-kolaboratsionizm-5143-5144-vid-24-02-2021/> (дата звернення: 14.06.2022).

Ромащенко К. Ю., здобувачка вищої освіти II курсу, група ПД-211

Науковий керівник – **Нітченко А. Г.**, к.і.н., доцент

Національний університет «Чернігівська політехніка» (м. Чернігів, Україна)

ПРАВО НА НЕДОТОРКАНІСТЬ ПРИВАТНОГО ЖИТТЯ

Право на повагу до приватного життя в нашій країні визначається однією з найбільш обговорюваних проблем сьогодення. Кожен громадянин має особисті права та обов'язки, особистий простір, у який органи державної або місцевої влади не можуть втручатися неправомірно. Право на приватність є складовим елементом законодавства України, адже воно закріплено в Конституції України та в законах України та має важливе значення для кожної людини.

В першу чергу, слід з'ясувати, що ж розуміють під «приватністю особистого життя». Так, науковець Андрієвська О. вважає, що приватне життя – це духовна та фізична сфера життя кожного індивіда, які дозволяють йому задовольнити певні специфічні інтереси, що зумовлені індивідуальним характером людини, а також індивідуальністю її існування [1, с. 2]. Іншу думку висловлює Кулініч О., під приватним життям розуміє охоронювані законом конфіденційні відомості, які становлять сімейні або особисті таємні відомості, а в разі збирання про неї такої інформації, завдають шкоду правам та законним інтересам, після чого, особа має право на захист відповідно до законів України [2, с. 94]. У науковій літературі поняття особистого, сімейного, приватного життя здебільшого різняться [3, с. 147]. Дана розбіжність зумовлена тим, що більша кількість авторів досліджує це питання, з різних точок зору та на основі вивчених ними питань. Хтось вважає, що особисте життя тотожне приватності, а хтось схиляється до того, що це різні поняття. На нашу думку особисте та сімейне життя охоплюється правом на приватність і є дуже взаємопов'язаним між собою.

Приватністю вважають фундаментальним правом кожного громадянина України, адже, воно визнане як в Загальній декларації прав людини (1948 р.), Законі України «Про захист персональних даних» (2021 р.), так, і в Основному Законі України – Конституції. Приватність виступає ключовим правом захисту гідності особи та дозволяє керувати границями особистого захисту. Так, згідно статті 32 Конституції України: «не допускається збирання, зберігання, використання та поширення конфіденційної інформації про особу без її згоди, окрім випадків, які визнані законом, і лише в інтересах національної безпеки, економічного добробуту та прав людини» [4]. Серед інших прав, які гарантуються Конституцією України, дане право посідає одне із основоположних місць. Право на приватність виступає можливістю особи не розголошувати про себе та свою сім'ю приватної інформації, а також не припускати такої можливості розголошувати її третім особам [5, с. 53]. Тобто, кожна людина має право на приватність та захист особистих даних у тій чи іншій формі, адже більша кількість громадян переймається тим, що інформація, якою володіє фізична або юридична особа щодо них, може розповсюдитись по відкритих джерелах, внаслідок чого виникає порушення права конфіденційності. При цьому, може порушитись право особи на збереження інформації щодо неї, а пізніше дане розповсюдження може піти на шкоду особі. Прикладом,